

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН І ГЕОГРАФІЇ
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ХАРКІВСЬКИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-
МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ"**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали V Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г.С. Сковороди
(28 лютого 2022 р., м. Харків)**

**Харків
2022**

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди
Кафедра суспільно-економічних дисциплін і географії
Обласний комунальний заклад Харківський організаційно-
методичний центр туризму"**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали V Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
ім. Г.С. Сковороди
(28 лютого 2022 р., м. Харків)**

**Харків
2022**

УДК: 338.48:911: 322: 314.1: 37:502:551:63: 504:379.852

Редакційна колегія:

О.О. Ніколаєнко – д.і.н, професорка кафедри історії України Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

П.І. Лоцман – к.г.н, доцент кафедри суспільно-економічних дисциплін і географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

О.О. Зеленько - к.е.н, доцент, завідувач кафедри суспільно-економічних дисциплін і географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

Ю.І. Муромцева – к.е.н., доцентка кафедри суспільно-економічних дисциплін і географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди.

С.В. Некос – к.г.н, доцентка кафедри суспільно-економічних дисциплін і географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди;

В.Д. Холодок – к.наук з держ управління, директорка обласного комунального закладу "Харківський організаційно-методичний Центр Туризму";

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
протокол № 3 від 16.03.2022*

Географія та туризм: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (28 лютого 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Лоцмана П. І. Харків: ХНПУ ім.Г.С.Сковороди, 2022. – 256 с.

У збірнику представлено матеріали, присвячені актуальним питанням сучасної географічної науки та туризмознавства.

Розглянуто освітні тенденції і проблеми дистанційного навчання у галузях географії, краєзнавства та туризму, проблеми природокористування, екологічної безпеки, економічної географії, висвітлено питання про стан і розвиток туризму в світі та Україні, в т.ч за умови карантинних обмежень, туристичних ресурсів, природної та культурно-історичної спадщини України.

Для викладачів, аспірантів, магістрів, студентів вищих навчальних закладів.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, наявність плагіату, імен власних та інших відомостей.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2022

Коптєва Т.С. МУЗЕЄФІКАЦІЯ ГІРНИЧОПРОМИСЛОВИХ ЛАНДШАФТІВ КРИВОРІЗЬКОЇ ЛАНДШАФТНО - ТЕХНОЧНОЇ СИСТЕМИ.....79

Розділ 3. Соціально-економічні та демографічні проблеми сучасності.....83

Афоніна О.О. ТЕРИТОРІАЛЬНО-СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СМЕРТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....83

Каракуц І. В. АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТИВИ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ.....90

Макогон С. НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ДИНАМІКИ ЧИСЕЛЬНОСТІ ТА МІГРАЦІЇ.....94

Павленко О. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ЧОРНОЇ МЕТАЛУРГІЇ В УКРАЇНІ.....100

Розділ 4. Історико-культурна спадщина та рекреаційно-туристичний потенціал України.....112

Харламов М. І., Логовський І.М. МУЗЕЙ СЛОБОЖАНСЬКОГО МИТЦЯ М.Л. КРОПИВНИЦЬКОГО У МІСТІ КРОПИВНИЦЬКИЙ.....112

Роїк О. Р. ДОСЛІДЖЕННЯ КЛЮЧОВИХ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ У КОНТЕКСТІ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....116

Гончарова О. С. ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ МИСТЕЦЬКОЇ СПАДЩИНИ І.Ю.РЕПІНА НА ХАРКІВЩИНІ.....125

Колода В. В. ПАМ'ЯТКИ АРХЕОЛОГІЇ – НЕРОЗКРИТИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ НА ХАРКІВЩИНІ 134

Ільницька-Гикавчук Г.Я. АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....140

Орищенко К. Р. ПЕРСПЕКТИВИ ВІДРОДЖЕННЯ ЗАМКІВ УКРАЇНИ.....144

Мельник А. В., Бенедюк В. В., Антипюк О. В., Качаровський Р. Є. ОСЕРЕДКИ АВТЕНТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ КОВЕЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРИ.....152

ЛІТЕРАТУРА :

1. Белинский В.А., Андриенко Л.М. Упрощенная радиационная модель атмосферы в ультрафиолетовой области спектра // Радиационные процессы в атмосфере и на земной поверхности. – Л.: Гидрометиздат, 1974. – С. 273–276
2. Волошин О.І., Пішак В.П. Оздоровчі ресурси Буковини. – Чернівці: Прут, 1999. – 240 с
3. Данилова Н.А. Климатические ресурсы // Рекреационные ресурсы СССР: Проблемы рационального использования. – М.: Наука, 1990. – С. 16–30.
4. Дутчак С. Обґрунтування нових підходів у дослідженні туристсько-рекреаційної діяльності (на прикладі Буковинських Карпат та Середнього Подністрів'я) // Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. – Випуск 10 (2). – С. 57–63.
5. Дутчак С. В. Туристсько-рекреаційні ресурси ландшафтів. – Чернівці, Видавничий дім «Родовід», 2014. – 196 с.
6. Климат України / За ред. В.М. Ліпінського. – К.: Видавництво Раєвського, 2003. – 343 с.
7. Лапшин Ф. Мінеральні води і курорти Буковини. – Ужгород: Карпати, 1965.

УДК: 911.3

*Коптєва Тетяна Сергіївна , к.г.н., викладач кафедри
суспільно-економічних дисциплін і географії, Харківський
національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, м. Харків*

**МУЗЕЄФІКАЦІЯ ГІРНИЧОПРОМИСЛОВИХ ЛАНДШАФТІВ
КРИВОРІЗЬКОЇ ЛАНДШАФТНО - ТЕХНОЧНОЇ СИСТЕМИ**

На сьогодні досить активного розвитку у рекультивациі порушених земель гірничопромислових ландшафтів Криворізької ландшафтно –

технічної системи набуває музеєфікація. Музеєфікація – сукупність науково - обґрунтованих заходів щодо приведення пам'яток історико-культурної спадщини у стан, придатний для екскурсійного відвідування та культурно-освітнього використання. У гірничодобувній промисловості такими пам'ятками можуть бути як окремі гірничопромислові підприємства чи їх історичні підрозділи, так і загалом гірничопромислові території [3].

Вперше музеєфікація набула своє розповсюдження у США, а саме було створено велику кількість музеїв гірничої справи в штатах Каліфорнія, Колорадо, Кентуккі, Мічиган, Нью-Мексико. В країнах Європи (Велика Британія, Німеччина, Польща та ін.), створені музеї нафтогазової, золоторудної, залізорудної галузі.

Завдяки детальному вивченню науковцями історії освоєння корисних копалин на території України з'явилася музеєфікація, можна виокремити наступні музеї: музей історії Національного гірничого університету, Лисичанський музей історії гірництва, музей шахти «Краснолиманська». На території таких музеїв діють і експозиції, зокрема історії нафтової, озокеритової і газопереробної промисловості «Бориславнафтогаз» на Прикарпатті [2, с.124].

Активний розвиток техногенезу на території Криворізької ландшафтно – технічної системи призвів до виникнення цікавих і досить популярних музеїв - музей гірничо-мінералогічний Криворізького технічного університету і музей трудової слави Південного гірничо-збагачувального комбінату (ПдГЗК), який був заснований у 2015 р.

У музеї трудової слави ПдГЗК вже представлено понад 1500 експонатів (макети різної техніки, фабрик, підприємств.). Відвідувачі музею при демонстрації експонатів, можуть простежити еволюцію промислового обладнання та гірничої техніки, а також мають можливість подивитися 3D-проекцію кар'єру, яка передає специфіку гірничих робіт. У залах музею розміщені монітори на яких можна побачити онлайн-картинку з вибухами в

кар'єрі і роботою гірничої техніки [2, с.124]. У музеї наявна велика кількість макетів, але найбільший із них - макет найбільшого кар'єру ПдГЗК, глибина якого на сьогодні становить понад 400 м.

На сьогодні досить популярний напрям музеєфікації це розгляд об'єктів «на власні очі», музеї трудової слави ПдГЗК має оглядовий майданчик на кар'єрі, звідки всі відвідувачі можуть поглянути на великі розмір кар'єру і процес видобутку залізної руди (рис. 1).

Рис. 1. Оглядовий майданчик на кар'єрі ПдГЗК [2].

Даний оглядовий майданчик є перлина для екскурсиводів Кривого Рогу, на якому проводять екскурсії для школярів, студентам, дорослому населенню та іноземцям.

Варто, також зазначити, що в Україні існують музеї просто неба» (скансени). Скансени створені на реально наявних гірничопромислових об'єктах і поселеннях, зберігають особливо цінні фрагменти культурного ландшафту й індустріальної спадщини. В Україні відомі перші два прототипи музеїв-скансенів – музей індустріальної культури Подільського Полісся і музей нафтопромислів Галичини [1].

На території Криворізької ландшафтно-технічної системи на жаль, немає музеїв-скансенів, але маємо надію, що незабаром обов'язково з'являться, тому що насамперед музеєфікація підтримує промислові об'єкти у напрямках як екскурсійному відвідуванні так і у культурно-освітньому використанні.

Отже, Криворізька ландшафтно – технічна система робить певні кроки у покращенні порушених земель гірничопромислових ландшафтів, це безумовно дасть активний поштовх у підтримці навколишньому середовищу і логічного завершення промислових об'єктів, які будуть не занепадати, а слугувати у економічному, екологічному та туристичному напрямках. І звичайно ж, що є найважливішим для Кривого Рогу це запобігання техногенних надзвичайних ситуацій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Денисик Г. І., Казаков В. П., Ярков С. В. Сингенез рослинного покриву у ландшафтах зон техногенезу: монографія. Вінниця: ПП «Едельвейс і К», 2012. 240 с.
2. Коптєва Т.С. Висотна диференціація та різноманіття гірничопромислових ландшафтів Криворіжжя: дисер. на здобуття наукового ступеня доктора філософії (РД). Вінниця: ВДПУ, 2021.163 с.
3. Рудько Г. І., Іванов Є. А., Паламарчук І. П. Гірничопромислові геосистеми Західного регіону України : монографія. Київ: Букрек, 2019. Т. 1. 464 с.